



سرمایه‌گذاران خارجی در بورس، راه هموارتر می‌شود

این آیین‌نامه بصراحت مقرر می‌دارد: سرمایه‌گذار خارجی راهبردی پس از خرید سهام نمی‌تواند تا دو سال بدون مجوز سازمان بورس، اصل سهام خریداری شده را بفروشد و فروش این‌گونه سهام مستلزم رعایت مقررات معاملات عمده سهام در بورس یا بازار خارج از بورس خواهد بود و در صورتی که به علت افزایش سرمایه شرکت مربوطه، درصد مالکیت سرمایه‌گذار خارجی راهبردی به‌گونه‌ای کاهش یابد که از شمول سرمایه‌گذار خارجی راهبردی خارج شود، مقررات سرمایه‌گذار خارجی غیرراهبردی بر وی حاکم خواهد شد. البته فروش حق تقدم سهام از محدودیت‌های یادشده مستثناست. بر اساس تصمیم تازه دولت، معامله سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس، توسط نهاد مالی که شخص خارجی محسوب می‌شوند، مشمول محدودیت‌های این آیین‌نامه نیست و مشمول همان محدودیت‌هایی است که نهادهای مالی مشابه ایرانی دارند، مشروط به اینکه نهاد مالی مذکور مجوز تأسیس یا فعالیت خود را طبق قانون بازار سرمایه، از سازمان بورس دریافت کرده باشد و معاملات یاد شده به تشخیص سازمان در راستای ارائه خدمات تخصصی نهاد مالی، از قبیل تعهد خرید سهام، صورت پذیرد.

آیین‌نامه جدید در مورد نحوه خروج ارز سرمایه‌گذاران خارجی در بورس تأکید دارد: اشخاص خارجی با ایرانی با دریافت مجوز معامله، مجاز به افتتاح حساب‌های ارزی و ریالی، انتقال ارز به داخل ایران و تبدیل آن به ریال و بالعکس در بانک‌های ایرانی برای انجام عملیات بانکی و سرمایه‌گذاری خود هستند. همچنین انتقال اصل سرمایه، عایدات سرمایه‌ای و سودهای نقدی دریافتی توسط اشخاص دارای مجوز معامله، به خارج از ایران با رعایت مقررات ارزی کشور و سایر ضوابط و مقررات مربوط مجاز خواهد بود. از سوی دیگر بانک مرکزی مکلف است، معادل ارزی وجوه قابل انتقال را در صورت تک‌نرخ بودن ارز به نرخ

زبان فارسی یا انگلیسی ارائه کنند تا به تأیید سازمان بورس برسد و این سازمان وظیفه دارد پس از یک هفته کاری، مجوز معامله را صادر کند. همچنین اگر متقاضیان اطلاعات و مدارک لازم را به‌موقع ارائه نکنند، سازمان بورس می‌تواند مجوز معامله سرمایه‌گذار خارجی را تعلیق یا لغو کند که در این صورت سرمایه‌گذار خارجی در دوران تعلیق مذکور یا پس از لغو مجوز خرید، فقط حق دارد اوراق بهاداری را که به نام خود خریده است، بفروشد.

محدودیت‌های قانونی و نحوه خروج ارز
مصوبه دولت درباره حضور سرمایه‌گذاران خارجی در بورس و فرابورس تصریح دارد: سرمایه‌گذار خارجی که قصد تملک بیش از ۱۰ درصد سهام یک شرکت پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس را داشته باشد و یا پس از تملک سهام یک شرکت پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس یک کرسی هیئت مدیره شرکت را در اختیار بگیرد، به عنوان سرمایه‌گذار خارجی راهبردی شناخته می‌شود. آیین‌نامه یادشده تأکید دارد: تعداد سهام در مالکیت مجموع سرمایه‌گذاران خارجی نباید از بیست درصد مجموع تعداد سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس یا بیست درصد تعداد سهام هر شرکت پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس بیشتر باشد. همچنین تعداد سهام در مالکیت هر سرمایه‌گذار خارجی، در هر شرکت پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس، نمی‌تواند از ده درصد تعداد سهام آن شرکت بیشتر باشد و اگر این حد نصاب رعایت نشود، سرمایه‌گذار خارجی مشمول مقررات خاص سرمایه‌گذاران راهبردی می‌شود. البته دولت با خرید سهام و تملک سهام بانک‌ها و نهادها و واسطه‌های پولی توسط سرمایه‌گذاران خارجی مخالفت کرده است و محدودیت‌های قبلی به قوت خود باقی است.

راه برای حضور سرمایه‌گذاران خارجی در بورس هموارتر شد. به گزارش بازار بین‌الملل، دولت با تصویب آیین‌نامه جدید سرمایه‌گذاری خارجی در بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس اجازه داد اشخاص حقیقی فاقد تابعیت ایرانی و اشخاص حقوقی ثبت شده در خارج کشور، پس از دریافت مجوز، به معامله اوراق بهادار در بورس یا بازار خارج از بورس در حدود تعیین شده بپردازند. البته سرمایه‌گذاران خارجی پس از اخذ مجوز قانونی، باید اطلاعات، اسناد و مدارک لازم را به سازمان بورس ارائه کنند. بر اساس آیین‌نامه یادشده، منظور از سرمایه‌گذار خارجی اشخاص حقیقی فاقد تابعیت ایرانی است و اشخاص حقوقی (شرکت‌های خارجی) که در ایران ثبت شده باشند، به شرطی سرمایه‌گذار خارجی شناخته می‌شوند که مجموع سهام آنها در سرمایه شرکت، بیش از پنجاه درصد باشد و در صورتی که صندوق سرمایه‌گذاری با سرمایه متغیر، شخص خارجی قلمداد شود، تا زمانی که سهم اشخاص به ۴۰ درصد تنزل نیابد، همچنان خارجی تلقی خواهد شد.

بر این اساس، اشخاص خارجی با رعایت این آیین‌نامه و پس از دریافت مجوز معامله، مجاز به معامله اوراق بهادار در بورس یا بازار خارج از بورس در حدود قید شده در مجوز معامله هستند و سایر مقررات حاکم بر معامله و فعالیت اشخاص خارجی در بورس یا بازار خارج از بورس، تابع همان قوانین و مقررات حاکم بر اشخاص ایرانی خواهد بود. سرمایه‌گذار خارجی اجازه دارد تا سقف‌های تعیین شده در قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۱ در بورس یا بازار خارج از بورس سرمایه‌گذاری کند، مگر اینکه شورای عالی بورس در برخی موارد محدودیت‌هایی را در نظر بگیرد. البته سرمایه‌گذاران مشمول تسهیلات این آیین‌نامه باید مدارک لازم را به

اصطلاحات کلیدی بازار سرمایه

رایج در شبکه رسمی کشور، و در غیر این صورت به نرخ بازار آزاد، در اختیار سرمایه‌گذار خارجی یا سرمایه‌گذار ایرانی دارای مجوز قرار دهد. در شرایط خاص به تشخیص بانک مرکزی مبلغ مذکور طی یک سال و به فاصله چهار ماه و در اقساط برابر قابل پرداخت است. البته قرار است دستورالعمل لازم برای شفاف‌تر شدن ارز، تا سه ماه آینده، به تصویب وزارت اقتصادی و بانک مرکزی برسد. همچنین وجوه قابل انتقال به درخواست سرمایه‌گذار خارجی یا سرمایه‌گذار ایرانی دارای مجوز معامله، توسط سازمان بورس محاسبه می‌شود و به بانک مرکزی اعلام می‌شود که ضوابط مربوط به چگونگی تعیین منشأ خارجی سرمایه و چگونگی محاسبه وجوه قابل انتقال به تصویب شورای عالی بورس و اوراق بهادار می‌رسد. از دیگر موارد قابل توجه اینکه هر گونه ممنوعیت انتقال ارز از کشور که در مقررات وضع شده یا بشود، شامل وجوه قابل انتقال، نخواهد شد و در صورتی که شخصی ایرانی دارای سرمایه با منشأ خارجی یا سرمایه‌گذار خارجی، مجوز سرمایه‌گذاری خارجی موضوع قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی را دریافت کرده باشد، علاوه بر تسهیلات موضوع این ماده، از مزایا و تسهیلات پیش‌بینی شده در قانون یاد شده، از جمله تسهیلات پیش‌بینی شده برای نقل و انتقال سرمایه خود به داخل یا خارج از ایران، نیز برخوردار است.

خط قرمزهای قانونی

البته دولت خط قرمزی را پیش روی سرمایه‌گذاران قانونی قرار داده است و عبور از این خط قرمزها مشروط به مقرراتی خواهد بود که قرار است در آینده به تصویب شورای عالی بورس و اوراق بهادار برسد. بر این اساس، سرمایه‌گذاران خارجی نمی‌توانند در موارد چهارگانه زیر نسبت به خرید سهام شرکت‌های ایرانی اقدام کنند:

۱. سهام ناشران ایرانی پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس که هم‌زمان در بورس یا بازار خارج از بورس کشور دیگری پذیرفته شده‌اند.
 ۲. آن بخش از سهام ناشران ایرانی پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس که برای معامله اشخاص خارجی در کشور دیگر به هر طریق اختصاص یابد.
 ۳. اوراق بهادار صادره توسط ناشر خارجی که در بورس یا بازار خارج از بورس ایرانی پذیرفته شده باشد.
 ۴. آن بخش از سهام ناشران ایرانی پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس که به صورت ارزی معامله می‌شوند.
- به گزارش بازار بین‌الملل با تصویب این آیین‌نامه ۱۴ ماده‌ای، آیین‌نامه اجرایی مصوب ۱۳۸۴/۳/۱۱ لغو می‌شود. ■

انحصار: وضعیتی در بازار که سهم یک یا چند بنگاه یا شرکت تولیدکننده، خریدار و فروشنده از عرضه و تقاضای بازار به میزانی باشد که قدرت تعیین قیمت و یا مقدار را در بازار داشته باشد، یا ورود بنگاه‌های جدید به بازار یا خروج از آن با محدودیت مواجه باشد.

بازارگردان: کارگزار معامله‌گری است که با اخذ مجوز لازم و با تعهد به افزایش نقدشوندگی و تنظیم عرضه و تقاضای اوراق بهادار معین و تحدید دامنه نوسان قیمت آن، به داد و ستد آن اوراق می‌پردازد.

بازارگردانی: فعالیتی است که با هدف کاهش دامنه نوسانات قیمت اوراق بهادار و تامین نقدشوندگی آن با مجوز «سازمان» توسط «کارگزار» انجام می‌شود.

پذیره‌نویسی: فرایند خرید اوراق بهادار از ناشر و یا نماینده قانونی آن و تعهد پرداخت وجه کامل آن طبق قرارداد.

حجم مبنا: تعداد اوراق بهادار از یک نوع است که هر روز باید مورد داد و ستد قرار گیرد تا کل درصد تغییر آن روز، در تعیین قیمت روز بعد ملاک باشد.

دامنه مجاز نوسان: حداکثر تغییرات مجاز قیمت «ورقه بهادار» در هر روز نسبت به قیمت پایانی روز معاملاتی قبل است.

دامنه مظنه: حداکثر اختلاف بین قیمت سفارش خرید و سفارش فروش هر «ورقه بهادار» به درصد است که «بازارگردان» آن «ورقه بهادار» در سامانه معاملات بورس وارد می‌نماید. این درصد نسبت به قیمت سفارش خرید محاسبه می‌شود.

دامنه نوسان قیمت: پایین‌ترین تا بالاترین قیمتی است که در آن دامنه، طی یک یا چند جلسه رسمی معاملاتی بورس، قیمت می‌تواند نوسان داشته باشد.

سهام کنترلی: حداقل میزان سهام مورد نیاز برای آن‌که دارنده آن قادر به تعیین اکثریت اعضاء هیات مدیره شرکت باشد.

سهام مدیریتی: میزانی از سهام یک شرکت که دارنده آن طبق اساسنامه اختیار تعیین حداقل یک عضو را در هیات مدیره شرکت دارد. سهامدار یا سهامداران عمده: سهامدار یا سهامدارانی که توانایی هدایت سیاست‌های مالی و عملیاتی ناشر به منظور کسب منافع از فعالیت‌های آن را دارا هستند.

سهام شناور آزاد: بخشی از سهام آن شرکت است که دارندگان آن آماده عرضه و فروش آن سهام می‌باشند، و قصد ندارند با حفظ آن قسمت از سهام، در مدیریت شرکت مشارکت نمایند.

شاخص: نماگری است که تغییرات قیمت یا بازده یک یا مجموعه‌ای از اوراق بهادار را طی

دوره زمانی مشخص نشان می‌دهد. **شخص تحت کنترل:** شخص حقوقی است که ناشر می‌تواند سیاست‌های مالی و عملیاتی آن را به منظور کسب منافع از فعالیت‌های آن شخص، هدایت نماید.

شرکت مادر (هلدینگ): شرکتی که با سرمایه‌گذاری در شرکت سرمایه‌پذیر جهت کسب انتفاع، آن قدر حق رای کسب می‌کند که برای کنترل عملیات شرکت، هیئت مدیره را انتخاب کند و یا در انتخاب اعضای هیئت مدیره موثر باشد.

صندوق سرمایه‌گذاری: نهادی مالی است که فعالیت اصلی آن سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار می‌باشد و مالکان آن به نسبت سرمایه‌گذاری خود، در سود و زیان صندوق شریک‌اند.

عرضه: عبارت است از اعلام آمادگی برای فروش اوراق بهادار از طرف کارگزار فروشنده.

عرضه اولیه: منظور نخستین عرضه اوراق بهادار شرکت، پس از پذیرش آن در بورس است.

عرضه خصوصی: فروش مستقیم اوراق بهادار توسط «ناشر» به سرمایه‌گذاران نهادی است.

عرضه عمومی: عرضه اوراق بهادار منتشره به عموم جهت فروش.

فعالیت نامتعارف بازار: هرگونه نوسان نامتعارف در قیمت یا حجم داد و ستد اوراق بهادار ناشر اطلاق می‌شود.

فهرست نرخ‌های بورس: سندی رسمی است که به منظور مشخص نمودن اوراق بهادار قابل معامله، معاملات انجام شده اوراق بهادار و قیمت آنها به تفکیک بازارهای اول و دوم، توسط بورس تنظیم و به اطلاع عموم می‌رسد.

قیمت آغازین: قیمتی است که در شروع جلسه رسمی معاملاتی برای هر ورقه بهادار در تابلو بورس اعلام می‌شود.

قیمت باز: نرخ است که اختیار تعیین آن از طرف «مشتری» به کارگزار واگذار می‌شود. قیمت پایانی: قیمت هر ورقه بهادار در پایان هر جلسه رسمی معاملاتی بورس است که محاسبه و توسط «بورس» اعلام می‌شود.

قیمت پایه: قیمت مشخصی است که کارگزار عامل درخواست خود برای هر سهم اعلام می‌نماید. قیمت پایه، حداقل قیمت برای عرضه سهام اعلام شده است.

قیمت پیشنهادی: نرخ است که برای هر واحد اوراق بهادار از طرف کارگزار وارد سامانه معاملات می‌شود.

قیمت محدود: نرخ است که حداکثر یا حداقل آن از طرف «مشتری» به کارگزار اعلام می‌شود.

قیمت معین: نرخ ثابتی است که توسط «مشتری» برای انجام معامله به کارگزار اعلام می‌شود. ■